

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Didaci Covarrvvas A Leyva Toletani Episcopi Segobiensis
... Opera Omnia**

**Covarrubias y Leyva, Diego de
Antverpiae, 1610**

Mala fides in præscriptionibus an in foro c[o]nscientiæ excuset.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-96556](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-96556)

Septima conclusio. Triennalis possessio etiam bona fide ob-

Hanc conclusionem ex proxima deducimus: nam & il-

Octava conclusio: Triennalis possessio etiam titulo co-

Igitur praescriptio potissimum iure Pontificio, non obstante

§. VNDECIMVS.

Mala fides in praescriptione an excuset in foro conscientiae.

SVMARIA.

- 1. Actio personalis quo tempore praescribitur. Et ibidem Regia lex 3. & 4. tit. 13. lib. 3. ordinat. explicatur.

Prater alia, quae huic regulae bonam fidem ad praescriptionem omnino exigenti, obiciuntur, maxime adduci so-

se iudicio ordinario debitam pecuniam peti actione quide-

Ego vero non video, qua ratione hic sensus possit conuen-

Vnde ad planiorem intellectum harum constitutionum oportet premittere, quandoque ex aliqua obligatione oriri

Erit denique alia quaerenda interpretatio, quae contro-

PANOR. Doctor. in d. cap. ult. de praescript. Ancha. & Franc. in...

Hinc sane deducitur alia quidē hac in controuersia opi-...

Ceterum ne leges Celsae, & Regiæ omnino antiquatæ,...

Sed ipse hanc rationem indistinctam intellectam falsam...

Rursum idem Hadrian. quod lib. 6. art. 3. aliter Casareas, & se-

tantū seculari seruandas in hunc sensum, vt ille, contra quē...

Primum, leges ciuiles, & seculares permittentes praes-...

Tertio infertur, harum legum secularium decisiones praes-...

debita pecunia iuramento debitoris: nam in eo casu existimatur Roman. & alii, posse contrarium probari per confessionem debitoris, alio vel legitimo modo. Adhuc tamen quantum ad hanc illationem atinet, arbitrator post completam legalem prescriptionem actionis etiam personalis, praesumi bonam fidem praescribentis, ex eaque praescripisse. Deinde constat, posse probari malam fidem praescribentis confessione. Quod autem possit aliter probari, dubium est, & fortassis ob auctoritatem legum secularium, quibusdam pars negativa verior videbitur: mihi tamen tutius apparet, posse malam fidem probari aliis legitimis probationibus praeter praescribentis confessionem.

Quarto, si post finitam prescriptionem legale ipse praescribens fateatur pecuniam solutam non fuisse, vel re possessam alienam esse, semota prescriptionis vi: licet non fateatur se tempore prescriptionis lacram habuisse conscientiam, nihilominus praescribendum erit, ipsum malam fidem habuisse: nisi ab eo bona fides probata fuerit, ut saltem aliqua iusta & virgenu praesumptione bonae fidei, contrarium male fidei coniecturam euerterit.

Quinto, illud est adnotandum, etiam in praescribendis actionibus personalibus, facilius bonam fidem praesumi in haerede debitoris, cum is iustam habeat ignorantiae causam, an debitum sit solutum: atque ideo haeres debitoris in dubio allegans prescriptionem actionis personalis, absolvendus erit a petitione actoris iuxta leges seculares: secundum Phil. Corne. in cons. 277. lib. 4. colum. 3. Quo quidem casu bona fides praesumpta praescribentem defendit.

Sexto, leges seculares procedere poterunt etiam data mala fide praescribentis actionem personalem: non quidem quo ad ipsam actionem: sed quantum ad ius executionis paratae, & summarie ipsi actioni cohaerens: hoc enim ius tollitur tempore a legibus definito, manetque actio personalis, licet debitor mala fide habuerit. Nam ex hoc creditor non amittit pecuniam creditam: sed tantum ius illud summarie executionis datum a legibus, quibus & id tolli potest: sicuti adnotavit Franciscus Balb. in 2. part. 3. part. princ. q. 14.

Septimo, fere eadem ratione praescriptio actionum personalium iure optimo procedit, quo ad utrunque forum, Pontificum scilicet, & saeculare, etiam cum mala fide praescribentis: quorisc agitur de actionibus a lege civili inductis, & ab initio per eandem legem certo tempore definitione quadam restrictis. Siquidem eadem lex civilis ad illud tempus eas actiones concessit, ac restrinxit, etiam si reus malam fidem habuerit: quod ita visum est Paulo Castr. in l. sequitur. §. si viam. ff. de usufructu. Panor. col. 3. & Felin. col. 2. Franciscus Balb. in 2. part. princ. q. 13. Ioan. Crditt. in l. omnes populi. conclus. 11. ff. de iustit. & iur. & in l. nemo potest. fol. antep. ff. de leg. 1. Nec tamen ex hoc concluditur actio de dolo, si is, qui actionem temporariam praescripsit, eo usus fuerit, sicuti sensere Panor. & alij. Et praeterea extincta actione temporaria, qualis est redhibitoria, quanto minoris, & similis, adhuc manet obligatio in animae iudicio ad damni compensationem: iuxta distinct. S. Tho. 2. 2. q. 77. art. 3. Ioan. Maior. in 4. sent. dist. 15. q. 40. artic. 3. Syluest. in verb. Emptio. q. 19. & 20. Conrad. de contract. q. 54. Caietan. in d. artic. 3. Ioan. a Medina de restit. q. 34. quibus adde Cicer. lib. 3. de Offici. & Valer. Maxi. lib. 8. cap. 2. in princip. Nam & hi tractauerunt, an teneatur venditor detegere vitia rei, quam vendit. Apud Iuriconsultos idem tradiderunt, l. Iulianus. in princ. ff. de actio. empt. l. qui sciens. ff. comm. Regia lex 64. tit. 5. par. Abb. in cap. iniustum de rer. permut. l. 1. §. si intelligitur. ff. de edil. edict. l. penult. tit. 5. par. 5. Cynus in l. 1. c. de edil. actio. Abb. in c. cum coningat. nu. 24. de iureiur. Ang. & Roman. in l. si quis cum aliter numer. 28. ff. de empti. §. nunc videndum. vers. quid si venditor. Spec. in tit. de reductio congrua & iuridica resolutio: illud enim satis fit modo adnotasse, actiones istas & quanto minoris, & minoris, & redhibitorias, competere etiam contra eum, qui bona fide contractum fecerit. l. renetur. ff. de actio. empt. atque item tolli & extingui tempore legibus definito etiam aduersus eum, qui malam fidem habuerit, secundum Communiem.

Datur autem actio redhibitoria, quando emptor si sciisset rei vendita vitium, eam nullo pacto emississet: ideo agit is intra sex menses ad redhibitionem, ut venditio rescindatur omnino. l. redhibere. ff. de edil. edict. l. 2. c. de edil. actio. l. sciendū. §. tempus. ff. eod. tit. l. 65. tit. 5. par. 5. Quod si emptor empirus nihilominus foret, sed non tanti agit quanto minoris intra annum, quod in praeratis locis probatur. Quinimo si quis

egerit redhibitoria, & succubuerit, ager deinde intra annum quanto minoris. Bal. in l. pen. 2. col. C. de edil. actio. Cremonensis. 164. & Catell. Corta in memorabilib. in ditione, actio redhibitoria.

Octavo, si rationem aequitatis obseruemus, illud verum esse constabit, prescriptionem actionis realis, vel personae, licet optime procedere, etiam cum mala fide praescribentis, quod tunc aduersus poenalem legem praescriptio tendit, quae coactione ipse tradidi in Epitome ad 4. lib. Decr. 2. part. r. 6. §. 2. m. 17.

Nono, legum civilium, & saecularium decisis, quoque approbat praescriptionem cum mala fide procedentem seculorum quorundam opinionem, obtrinet aduersus legatum in fideiorem haeredis. Nam & si haeres fideiorem legatarium in fideiorem nihilominus aduersus legatarium non petentem rem legatam praescribere tempore legibus definito, non obstante mala fide, quem admodum voluit Anch. in reg. iur. possessor. fol. 3. col. 2. vers. item intelligas. cuius sententiam & nos post alios examinauimus lib. 1. variat. Reg. cap. 9. nu. 5. Tandem iuxta resolutionem istam expendi poterunt leges seculares, quibus admittitur mala fides in praescribendis actionibus realibus & personalibus.

Decimo ex praenotatis deduci poterit, falsam esse Baldi opinionem. Is enim in d. cap. vlt. de praescrip. existimat posse praescriptionem admitti, etiam si praescribens malam fidem habuerit: modo fiat lex, qua statuitur, leges omnes praescriptionem aliquam inducentes habere vicem, & vim consensuum ipsorum priuatorum, qui legum latoribus subiiciuntur, quia in hac specie non datur mala fides propter consensum illius, contra quem praescribitur. Haec namque opinio procedere iure non potest, siquidem lex non potest consentium alicuius priuati inducere, ubi is absit, ac deficiat, nec potest humana constitutio ex hac fictione purgare conscientiam a mala fidei possessoris, cum sincera fides, non simulata requiratur. Vnde haec opinio Bald. merum commentum est, ac denique impostura quadam minime admittenda, contra ius naturale, & diuinum. Sic Ioann. Oldendorp. in lib. 2. variat. lect. tit. de praescrip. ad fin. Bald. eiusque nouum inuictum aequitatis insimulat.

Vndecimo, quo ad leges seculares, praemittendum non est, an Publiciana actio iure Pontifici sit admittenda? & quae sit Publiciana competat, exigitur etiam iure civili bona fides emptoris, & agentis eadem actione, tempore saltem traditionis, ita quod crediderit tradentem dominum esse, vel habuisse ius transferendi dominium: quamvis ipse venditor, qui tradidit, malam fidem eo tempore habuerit. l. cum qui §. Prator. ff. de Publiciana. gl. in c. Abbate sane in princ. de re iudic. in 6. aliam §. sed ista. Inst. de actio. Sed si emptor tempore traditionis non haberet bonam fidem, nec malam, imo dubius esset, minime competit ei Publiciana secundum Bartol. in d. §. Prator. eundem in l. Pomponius. §. si iussu. ff. de acq. poss. Nam cum bona fides a lege exigatur, constat dubitationem non sufficere: quod probauimus superius in hac 2. part. §. 7. nu. 3.

Haec autem Publiciana, quae iure civili datur, non obstante mala fide tradentis minime tollitur ex constit. & Auth. mala fidei. C. de praescrip. long. temp. 10. vel. 20. annor. quia illa decisio ex mala fide auctoris non tollit prescriptionem, sed eam in longius tempus producit: ita quidem, ut maiori spacio temporis sit peragenda. Igitur cum Publiciana tunc obtineat, & admittenda sit, cum praescriptio continuo tramite procedat constat non obesse Publiciana malam fidem auctoritatis tradentis. gl. in d. c. Abbate sane. Cuius opinionem Doct. inibi sequuntur, & fatentur eam communem esse, & verae Alex. in d. §. si iussu. col. pen. Balb. de praescrip. 2. part. 3. part. princ. q. 12. Anton. Burgens. in Rubr. de empt. & vend. col. 3. Iaf. in d. §. sed ista. n. 79. & ibi Gomez. n. 14. Quorum item ea est resolutio coeors, atque vnanimis, quod Publiciana iure Pontifici admittitur, & recepta sitis, probatur in d. c. Abbate sane. ubi glossa in ver. dominij vel quasi. ea etiam ratione defenditur quia agens Publiciana, non debet, nec tenetur in libello asserere, quod credit se tunc non esse dominum illius rei, secundum Fabrum & Commune. imo id omittit, ut omnino debet, quicquid dixerit Iaf. in d. §. sed ista. n. 82. Quamobrem sicuti agenti Publiciana non obstat dubitatio, an res tradentis fuerit, an aliena, siquidem praescriptio simul bona fide incepta, non interruptitur dubitatione, sed adhuc procedit, & continuatur, quod ad Publicianam satis est: ita scientia rei alienae ipsam actionem Publicianam impedit iure Canonico, & civili, ex eo, quia tunc non datur quasi dominium cum nec praescriptio procedat: habeatque Publiciana fundamentum ab ipso quasi dominio, quem admodum dicitur.

AB

deductur ex traditis per Gomez in dict. §. sed iste ad fin. licet
Bald. in l. tit. C. de sur. 1. col. & Bald. de præscr. 2. part. princ. qu. 8.
salvo existimant, malam fidem superuenientem etiam iure
Pontific. non impedire Publicianam.

Ceterum in hac materia est inter Regias constitutiones.
14. tit. 13. lib. 3. ord. quæ statuit, rem immobilem possessam
ab aliquo, titulo quidem, & bona fide, inter presentes om-
nino præscribi: nec posse in iudicio ad eiusdem rei resti-
tutionem possessorem conveniri. Vidi profecto sæpe con-
tentionem possessorem dare, & quaeri, cur ea in praxi re-
troverti de illius legis viribus, & quaeri, cur ea in praxi re-
cepta non sit. Et sane ea lex deducta fuit à l. 1. tit. 9. ordina-
tionum, & legum, quas tulit Rex Alfonso Aera Millefima
trecentissima octuagesima sexta: sicuti apparet ex supra scri-
ptione dict. l. 1. tit. 13. Rex vero Alfonso non tulit legem in
eum sensum, quod res possessa per annum & diem, & titulo
& bona fide inter presentes præscribatur: nec hanc deci-
sionem induxit: sed præmisit, aliud in ciuitatibus, mori-
bus, & forensi vsu inductum esse, vt possessor rei etiam immo-
bilis inter presentes per annu & diem, pacificus non posset
postea in iudicio conueniri: nec conuentus teneretur respõ-
dere: imo se defenderet præscriptione. Et tandem hac lege
fori præmissa: quæ quidem habetur l. secunda, tit. 1. lib. 2. fori. ad
eius interpretationem, Rex Alfonso statuit, non aliter legem
illam forensis procedere, quam si possessor titulu, & bo-
nam fidem habuerit. Ecce qualiter Rex Alfonso noluit in-
ducere legem nouam nec ea statuere, sed fori leges inter-
pretari. Idem ni fallor, fecerunt Catholici Reges, qui ordi-
nationum Regiarum libros compilari iusserunt, & eisdem
ordinationibus legum authoritate dedere, alioqui mirum est,
quod vnica lege nõ quidem nouiter statuta, sed ab ordina-
tionibus Alfonso Regis deducta, præter mentem veteris legis illa-
toris, qui nihil tale cogitauit, voluerunt tot leges Pariturũ
& aliarũ ordinationũ de præscriptione tractantes tollere,
& antiquare. Lex autẽ styli 342. refert forensis praxim vsum
circa dict. l. interpretatio nõ. ac primũ quidẽ exigit, quod il-
le, contra quẽ præscribitur in eodẽ oppido, vbi res est, ha-
bitationem habeat, vel assiduũ commercium. Deinde hanc
præscriptionem admittit, etiã quo ad proprietatem, si pos-
sessor titulu habuerit. Quod si titulu non habuerit, refert,
vbi obtentum esse, quod præscriptio anni, & vnus diei pro-
fit quo ad possessionem: salua tamen maneat proprietatis
apud antiquum dominum, qui eam in iudicio petere pote-
rit. Hęc sane ad intellectum dict. l. tradidimus. Etenim satis
constat minime in iudicio admitti præscriptionem anni, &
diei, etiam cum bona fide, & titulo: nec in rebus mobilibus
nec in immobilibus.

Postremo aduersus hanc regulã iuris, quæ præscriptionẽ
13. cum mala fide reiiciendam esse statuit, adducitur text. in cap. 1.
de præscr. ex quo Episcopus parte alienæ diocesis triennio
præscribit, sciens eã alienã esse. Nam ea præscriptio iniqua
videtur, præsertim inter Prelatos, quibus maior resti, & iu-
sti cura incumbit. Sed ad huius obiectionis solutionẽ erit
omnino prænotandum, olim in concilio Mileuitano capit. 24.
statutum fuisse, quod si quis Episcopus loca ad eius diocẽ-
sim, & curam pertinentia, quæ à Catholica fide defecerant,
admonitus à vicinis Episcopis per sex menses ab admoni-
tione, in Catholice fidei vnitatẽ reducere neglexerit, vici-
nus Episcopus, qui potuerit ea ad Catholicam fidem indu-
cere, & induxerit, sibi ea loca acquirat: nec possit ab Epis-
copo cuius ea loca prius fuerat, impetiri. Idẽ repetitũ fuit in
concilio Carthaginensi septimo, quod Gratianus appellat
Africanũ nonũ. Cũ tamen in eo concilio Carthaginensi
septimo fuerint fere omnes recitati, & renouati Canones
diuersorum conciliorũ Provincie Africę: vnde Antonius
Domocharus in diligentissima illa ad omnia Gratiana de-
creta inscriptione, tribuit e. placuit, vt quicumque Episcopi, 16. q. 3.
Mileuitano concilio. Et potuisset, quod Gratianus insinuat
Africanũ tabuere cap. 88. quo in loco eadẽ refertur con-
stitutio, quæ in dicto cap. placuit, & cap. 24. Mileuitani concilii
conuenitur. Rursum & illud constat, in eodem concilio
Africanũ c. 86. sancitum fuisse decretum aliud in hęc ver-
bale placuit, vt etiam si quisquam post leges aliquẽ locũ
ad Catholicam vnitatẽ conuerterit, si eum per triennium
nemine repetente retinuit, vltimus ab eo non repetatur.
Quã quidẽ constitutionẽ Gregor. IX. ex Africanũ concilio
retrulit in cap. 1. de præscriptionib. ex quibus manifestũ est,
iuxta literalem sensum repugnantia in prædictis Canoni-
bus statuta fuisse. Nam in d. capit. 1. triennium requiritur, Et

tamen in dict. capit. placuit, 16. quæst. 3. sex menses sufficere,
decisum extat. Ego etiam videam Hostien. & Doctor. in dict. ca.
1. non satis exacte rem istam perpendisse, opinor tamẽ hunc
esse verum prædictorum Canonum sensum, vt Episcopus,
qui voluerit locum ad alterius diocẽsim pertinentem, & à
fide Catholica segregatum, ad Ecclesię vnitatem reducere,
prius admoneat verum illius loci Episcopum, vt eum lo-
cum religioni restituat, si vero is id facere, aut curare intra
sex menses ab admonitione neglexerit, alter, qui eum mo-
nuit, poterit operam dare, vt locus ille ad vnitatem Eccle-
się redigatur: atque ita restitutum, si eundem per triennium
à die conuersionis pacifice non repetente proprio Episco-
poco possederit, postea locus repetitioni non datur: imo lo-
cus hic Catholice fidei restitutus manet penes restituẽtem.
Sic sane Canones hi conciliantur, nam sex menses à con-
cilio Mileuitano præfiniti, à die admonitionis currere inci-
piunt, & dantur ad hoc, vt conuincatur verus, & prop-
rius Episcopus in mora, ac negligentia, ex quibus alteri li-
berum sit, illius loci ad Catholicam fidem reductionẽ pro-
curare. Triennium vero, cuius meminit text. in dict. ca. 1. à die
reductionis incipit, & datur Episcopo vero illius loci patro-
no ad ipsius repetitionem. Hunc sensum colligo ex gloss.
Host. & alius in d. ca. 1. tametsi quædam ipse addiderit, quæ
mihi non probantur. idem intellectus deducitur ex eodem
concilio Africanũ ca. 86. dum inibi dicitur, Placuit, vt quicum-
que post leges, locum ad Catholicam fidem, &c. Hęc enim verba, post
leges, etiã si omisa fuerint à Gregor. IX. ego sic inter-
pretor, id est, post leges admonitionis seruatas, vel post leges
admonitionis, & post conuentionẽ, & admonitionẽ factam
Episcopo, ad quem locus ille pertinebat, quemadmodum
legibus eiusdem concilij, & Mileuitani decretum fuerit.
Fortassis text. in d. ca. 1. de præscr. & in c. 86. concil. Africã. pla-
ne procedunt, vbi Episcopus vicinus locum alienæ diocẽ-
sis à fide Catholica alienatum, non requisito proprio Episco-
poco ad vnitatem Ecclesię reducere curauerit, & reduxe-
rit: hoc enim casu triennium sufficit ad præscriptionem il-
lius. At si monito præcesserit, tunc sufficiant sex menses ad
constituendum in mora proprium Episcopum: ita quidem,
vt si eum locum alienus pastor ad vnitatem Ecclesię re-
duxerit, non teneatur Episcopo, ad quem prius pertinebat
restituere. Hinc verum esse opinor, quod modo adnotabam
nempe sex menses incipere à die monitionis: triennium au-
tem à die conuersionis: etiam si gloss. in dict. ca. 1. hæc aliquã-
tulum obscure explicauerit: sentiens triennium incipere à
die admonitionis.

Hanc vero præscriptionem horũ Canonum interpretes
eum scientia rei alienæ, & sic cum quadam mala fide eo
procedere censent, quod de fauore fidei hic tractetur: vnde
vt qui semel Catholicam fidem dimiserit, eidem diligenter,
& sedulo restituatur, obtinuit prædicta præscriptio, quæ
vere malam fidem non habet, quamuis ad sit rei alienę sciẽ-
tia: quia legib. canonicis ex causã iustissima permittitur lo-
ca ad alium pertinentia occupare, & retinere.

Verum horum Canonum decisio iustificatur maxime ex
eo, quod Episcopus negligens restituere Christianę religio-
ni loca ad eius diocẽsim pertinentia, & quæ à fide Catholica
discesserunt, videtur ea defere, aut habere quasi derelicta:
atque ideo mirum non est, si acquirantur alteri Episcopo,
qui sedulo conuersioni operam dederit: iuxta notat in l. 1. &
sequen. ff. pro de relict. His accedit text. singul. in l. locorum. C. de om-
ni agro de fert. lib. 11. & in l. qui agros. eo tit. Quibus responsum est,
quod si quis prædiũ tributarium Reipublice excolere ne-
glexerit, nouusque cultor, & agricola id colere curauerit, 14
post biennium sibi acquirat nouus his cultor veteri excluso,
cui biennium istud datur à lege ad repetendũ prædiũ, quod
videtur quasi dereliquisse. Nec quidquã obert scientia no-
ui cultoris, qui alienum prædiũ occupauerit: quia cũ id præ-
dium sit Reipublice tributariũ, desertumque fuerit à cul-
tore veteri, præsumitur quasi derelictũ: & in fauorẽ Rei-
publ. permittitur cuilibet idem prædiũ colere: quã ratio-
ne bonam fidem habet nouus colonus authoritate dict. l. qui
agros. cuius vltra Bart. ibi meminit Ias. in §. omnium. de action. nu.
72. Eamque Cesaream responsionem fere omnes intelli-
gent in prædiis tributariis Principi supremo, vel Reipubli-
cæ habenti ius supremi principatus: sicuti not. Ang. & Are-
tin. in l. si de eo. §. si forte. ad fin. ff. de acquir. poss. quidquid Bart. ibi
dixerit, atque hæc quidem adnotantur ex dict. l. qui agros. quæ
& Corset. commendat in singul. verb. occupatio. ex l. autem lo-

